

Folkrätt i Lund

EN RUNDTUR

VI SAMLAR FÖREMÅL
VI BERÄTTAR HISTORIER

VI VISAR HUR
FOLKRÄTTEN BIDRAR
TILL EN FREDLIGARE
VÄRLD

Världens första folkrättmuseum

De mänskliga rättigheterna och den internationella rätten utmanas. Världspolitiken blir mer polariserad, krig blir allt vanligare och det mänskliga lidandet ökar. Det här är processer som märks i alla länder – även i Sverige.

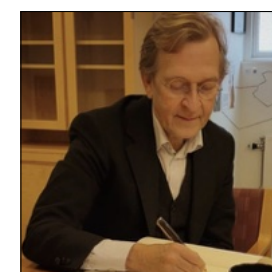
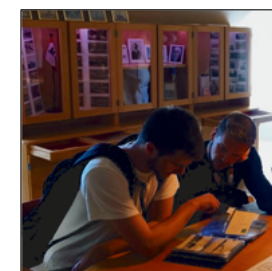
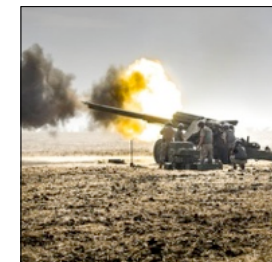
Folkrättsmuseet vill möta den här utvecklingen genom att ställa ut föremål och berätta historier som visar hur folkrätten påverkar våra liv.

Museet är en plats för **lärande**. Med hjälp av vår samling föklarar vi abstrakta rättsnormer för skolelever, studenter, forskare och beslutsfattare.

Museet är också en plats för **forskning**. Vi utforskar folkrätten och de mänskliga rättigheterna genom att kritiskt närma oss föremålen i vår samling och göra dem tillgängliga för världens folkrättsforskare.

Slutligen är museet en plats för **samtal och skapande**. På museet träffas forskare, konstnärer, studenter och samtidsvittnen för att diskutera aktuella frågor och hitta nya sätt att möta vår tids utmaningar.

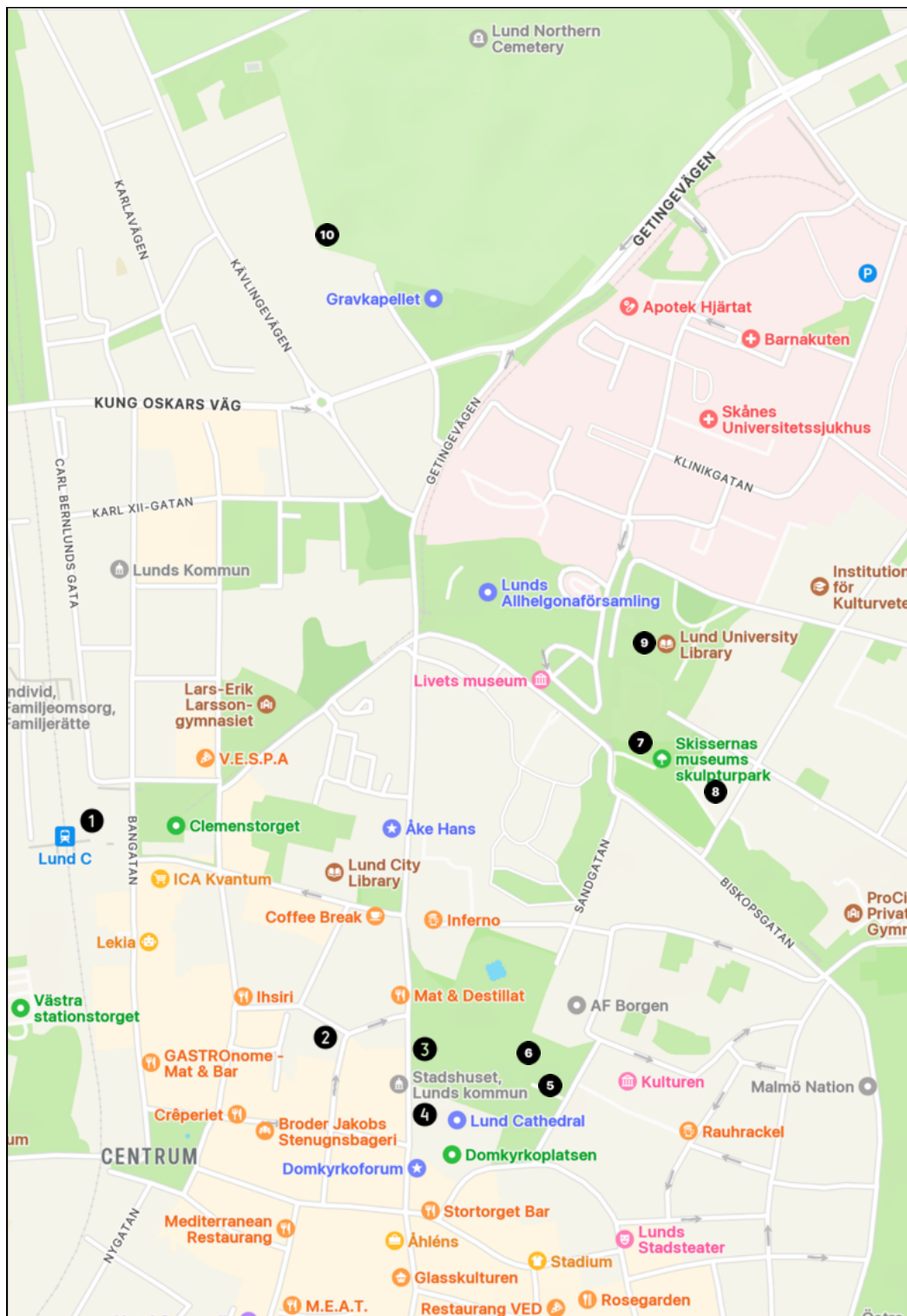
Men vi behöver din hjälp. Vi vill samla in 500 000 kronor för att skapa en modern och ändamålsenlig lokal för folkrättsmuseet på Juridicum i Lund. Målet är enkelt: att förvandla en vanlig undervisningssal till världens första museum för internationell rätt.

1

Lund C - en port till Europa

Den här oansenliga tågstationen (som faktiskt är Sveriges tredje mest trafikerade) har mer att erbjuda än du kanske anar. Det passerar lokala och internationella tåg här, men du har säkert även lagt märke till de silvriga tågen med platta nosar. Det är Öresundstågen. Öresundstågen är ett regionaltågssystem som sträcker sig från svenska städer som Malmö och Helsingborg – och såklart Lund – till Köpenhamn och, inte minst, flygplatsen Kastrup. Vanligtvis behöver passagerare på Öresundstågen inte genomgå passkontroll när de reser från Sverige till Danmark, eller tvärtom. Men sedan 2015 har oregelbundna passkontroller börjat genomföras på båda sidor av Öresund och resenärer råds att alltid ha med sig ett giltigt pass eller nationellt ID-kort när de passerar internationella gränser. Det andra internationella tåget som avgår från Lund C är Snälltåget. Det passerar Lund på vägen från Stockholm till Berlin, dit resenärer från Lund kan ta sig på ungefär 11 timmar. Ankomsterna och avgångarna för de internationella tågen på Lund C påminner oss om de friheter som folkrätten och internationellt samarbete möjliggör.

2

Raoul Wallenberg-Institutet

Raoul Wallenberg-institutet (RWI) grundades 1984 och är en akademisk institution som syftar till att främja mänskliga rättigheter och humanitär rätt runtom i världen. Institutets arbete har varit inflytelserikt både på regional och internationell nivå, genom att bidra till utvecklingen av människorättspolitik och medverka i FN-rapporter.

Fastän institutet har sitt huvudkontor här i Lund, mitt emot Juridicum, har det kontor över hela världen, bland annat i Jakarta, Nairobi och Jerevan. Många välkända akademiker och yrkesverksamma inom mänskliga rättigheter och folkrätt har besökt eller arbetat med RWI, bland annat Richard Bennett, FN:s särskilda rapportör för Afghanistan, och Kofi Annan, före detta generalsekreterare för FN.

Institutet namngavs efter den svenske diplomaten Raoul Wallenberg (1912–?), som räddade livet på tusentals judar i Ungern under den tyska ockupationen. Wallenberg arresterades av sovjetiska styrkor 1945 och försvann kort därefter. Omständigheterna kring hans försvinnande och död förblir oklara.

Raoul Wallenberg, ca. 1930 (© Encyclopædia Britannica).

3

Slaget vid Lund

Här i Lundagård möter vi minnet av Slaget vid Lund år 1676, ett av de blodigaste slagen i Nordens historia. Slaget stod mellan den svenska armén under kung Karl XI och den danska armén ledd av kung Kristian V. Bakgrunden var det skånska kriget där Danmark försökte återta Skåne, Blekinge och Halland som hade blivit svenska genom freden i Roskilde 1658. För Danmark handlade kriget om att återställa förlorade territorier, för Sverige om att försvara sin stormaktsställning och sin kontroll över Öresundsregionen. Efter den svenska segern åt kung Karl XI middag i Kungshuset som fortfarande står kvar här i dag och är ett av Lunds äldsta bevarade profana hus. Slaget blev avgörande för att Skåne förblev svenskt efter den kommande freden.

Slaget vid Lund utkämpades i en tid då internationell rätt ännu var underutvecklad. Det fanns få gemensamma regler för hur krig skulle föras och skyddet för civila och sårade var mycket begränsat. Striderna fortsatte under extrem kyla och till mycket höga förluster på båda sidor. Civilbefolkningen i och runt Lund drabbades hårt av plundring, våld och osäkerhet, erfarenheter som senare bidrog till tanken att krig behövde begränsas genom regler.

I dag är Slaget vid Lund intressant ur ett folkrättsligt perspektiv eftersom det tydligt visar varför krigets lagar har utvecklats. Principer som skydd för civila, proportionalitet och ansvar för befälhavare har vuxit fram ur historiska tragedier som denna. När vi står här i Lundagård påminns vi om att internationell rätt är ett svar på konkret mänskligt lidande och därför fortfarande högst relevant i vår tid.

Slaget vid Lund 1676. Kung Karl XI slår sig igenom fientliga skvadroner. Målning av Johann Philip Lemke (1631–1711). I bakgrunden syns Lunds domkyrka (Foto: Erik Cornelius / Nationalmuseum).

Efter den svenska segern åt kung Karl XI middag i Kungshuset (© Bengt Oberger 2019).

4

Lunds Domkyrka

Lunds domkyrka grundades i början av 1100-talet och utgör en av Skandinavians mest betydelsefulla medeltida byggnader. Arbetet påbörjades omkring 1085 under den danske kungen Knut den Helige och domkyrkan invigdes 1145. Som säte för ärkebiskopen för hela Skandinavien blev Lunds domkyrka en mäktig symbol för dansk kyrklig och politisk auktoritet i Skåne, som vid den tiden var en del av det danska kungariket.

Denna status förändrades dramatiskt 1658, när freden i Roskilde överförde Skåne från Danmark till Sverige. Efter detta geopolitiska skifte strävade den svenska kronan efter att konsolidera sitt styre över det nyerövrade territoriet. En av de viktigaste åtgärderna i denna strävan var grundandet av Lunds universitet 1666. Invigningsceremonin ägde rum i Lunds domkyrka, ett medvetet val som underströk den symboliska omorienteringen av regionen från danskt till svenskt styre.

Universitetet var inte enbart en institution för undervisning – det var ett verktyg för transformation. Dess primära syfte var att "försvenska" den lokala befolkningen, som språkligt och kulturellt hade förblivit dansk. Genom att utbilda en ny skånsk elit i det svenska språket och under svenskt styre bidrog universitetet till att integrera regionen i det svenska riket. Lunds domkyrka, en gång en symbol för dansk kyrklig makt, blev således en scen för Sveriges nationsbyggnadsprojekt genom att förena medeltida arv med tidigmodern statsförvaltning.

Tips: När du besöker domkyrkan, missa inte kryptan – den äldsta delen av katedralen, som ligger precis under altaret. Den härstammar från 1100-talet och har vackert bevarad romansk arkitektur.

Lunds domkyrka (Foto: Jorchr 2012).

5

Historiska museet

Historiska museet vid Lunds universitet är ett av Sveriges äldsta och mest betydelsefulla universitetsmuseer. Det grundades 1805 och rymmer en omfattande samling av arkeologiska, historiska och kyrkliga artefakter, varav många kommer från förhistorisk tid.

Museets samlingar spelar en viktig roll i att sätta de historiska grunderna för rättsliga och samhälleliga system i sitt sammanhang. Genom sina utställningar om tidiga skandinaviska samhällen, medeltida kyrklig makt och statsmaktens utveckling erbjuder museet insikter i hur rättsliga normer och institutioner har utvecklats genom århundradena. Dessa historiska berättelser ger en viktig bakgrund för att förstå framväxten av moderna rättsliga ramverk, inklusive folkrätten.

Utställningar på museets bottenvåning utforskar studentrörelser såsom antinazistisk aktivism och protester mot Vietnamkriget, vilka speglar både bredare globala konflikter och de politiska motsättningarna bland studenter i Lund.

Denna tradition av aktivism fortsätter än idag. År 2024 satte studenter upp ett tältläger i Lundagård för att protestera mot universitetets hållning i Israel–Gaza-kriget och krävde eldupphör och avveckling av samarbeten med Israeliska institutioner med koppling till kriget. Dessa händelser är en del av en lång tradition av studentengagemang i internationella frågor, vilket gör museet till en plats för både historisk reflektion och samtida diskussion.

Historiska museet (Bild: Amélie Luise Strebel, 2025).

Propalestinsk protest i Lundagård, maj 2024. (Foto: V. Jeutner).

6

Statyn av Esaias Tegnér

Esaias Tegnér (1782–1846) var en framstående svensk författare, professor och biskop, som under 1800-talet hyllades som den moderna svenska poesins fader. Hans litterära insatser var inte bara konstnärliga utan också tätt sammanflätade med tidens politiska och juridiska strömningar. Tegnér verk speglar ett rikt samspel mellan litteratur, ideologi och det framväxande europeiska rätts- och diplomatilandskapet och erbjuder insikter i hur intellektuella engagerade sig i internationella skeenden.

Ett anmärkningsvärt exempel är hans dikt Hjalten från 1813, tillägnad Napoleon, som Tegnér beundrade för hans revolutionära ideal och omdaning av den europeiska ordningen. Dikten skrevs strax före Napoleons nederlag vid slaget vid Leipzig (1813), och fångar ett ögonblick av politisk omvälvning. Napoleons fall fick stora konsekvenser, däribland unionen mellan Sverige och Norge – en geopolitisk förändring som Tegnér behandlade i sin dikt Nore, som framfördes vid en akademisk sammankomst i Lund.

Genom sin poesi och sina offentliga tal engagerade sig Tegnér i de rättsliga och politiska omvandlingar som formade 1800-talets Europa. År 1834, under ett tal till Svenska Akademien till ära för Carl Adolph Agardh, framförde han en kraftfull kritik av liberalismen, vilket återspeglade hans växande skepsis mot de politiska ideologier som växte fram i Europa vid denna tid.

Statyn av Esaias Tegnér (Foto: Amélie Luise Strebel, 2025).

7

Skulpturparken

Precis utanför Skissernas museum i Lund, i grönområdet som kallas Helgonabacken eller UB-parken, finns en liten men kraftfull skulpturpark. Detta friluftsgalleri rymmer en rad installationer och konstverk, varav två har särskild betydelse för internationell rätt och mänskliga rättigheter.

Det första är **Raoul Wallenberg-resväskan**, en skulptur skapad av Gustav och Ulla Kraitz till minne av den svenske diplomaten som räddade tiotusentals ungerska judar under andra världskriget. Resväskan symboliserar både hans humanitära insatser och hans okända öde. Den står på kullerstenar från Budapest-gettot, vilket förankrar verket i den plats där Wallenberg verkade. Resväskan representerar också de oförverkligade efterkrigsplaner han bar med sig – planer för sysselsättning och återintegrering av deporterade.

I närheten står **Den knutna pistolen** (1984), en globalt erkänd symbol för fred och icke-våld. Skulpturen skapades av den svenske konstnären Carl Fredrik Reuterswärd till minne av hans vän John Lennon. Den var ursprungligen tänkt som ett Lennon-monument men fick i stället sin plats utanför FN:s högkvarter i New York. I dag är den emblemet för Non-Violence-projektet, som främjar fred genom utbildning. Som en av cirka 30 kopior världen över fortsätter Lund-versionen att inspirera till dialog om nedrustning, rättvisa och kraften i fredligt motstånd.

Skulpturparken (Foto: Amélie Luise Strebel, 2025).

8

Skissernas museum

Skissernas museum i Lund är världens största museum för skisser, modeller och förberedande verk för offentlig konst. Museet erbjuder en unik inblick i den kreativa processen bakom monumentala konstverk och visar hur idéer utvecklas från koncept till färdig gestaltning. Dess internationella samling omfattar verk som engagerar sig djupt i frågor om mänskliga rättigheter, social rättvisa och politisk historia.

I museets mexikanska sal finns *The New Deal* av Diego Rivera, som är en kommentar till Franklin D. Roosevelts ekonomiska reformer efter kraschen 1929. Rivera skildrar arbetarrörelsens framväxt och illustrerar tidens sociala spänningar.

Riveras *Man at the Crossroads*, ursprungligen beställd för Rockefeller Center, utforskar den ideologiska konflikten mellan kapitalism och socialism. Rivera avskedades från projektet eftersom han vägrade ta bort bilden av Lenin, vilket gör verket till ett djärvt ställningstagande för den konstnärliga friheten.

Museet rymmer också en textil- och gipsversion av Carl Fredrik Reuterswärd's *Non-Violence* (*Den knutna pistolen*), skapad efter mordet på John Lennon. Verket har sedan dess blivit en global symbol för fred och nedrustning.

Charlotte Gyllenhammars modell för Raoul Wallenberg-monumentet hedrar den svenske diplomaten som räddade tusentals ungerska judar under andra världskriget.

Slutligen porträtterar Juan O'Gormans *Retablo de la Independencia* på ett livfullt sätt Mexikos kamp för självständighet och firar nationell befrielse och kampen för jämlikhet. Tillsammans speglar dessa verk museets uppdrag att utforska hur konsten kan forma – och formas av – både historien och samhällsutvecklingen.

9

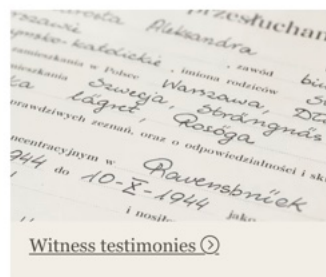
Ravensbrückarkivet

Ravensbrückarkivet (officiellt *Polska källinstitutet i Lund*), beläget i Universitetsbiblioteket (UB), är en samling material som sammanställts i syfte att bevara minnet av Förintelsen. Arkivet skapades i slutet av andra världskriget och skulle ursprungligen dokumentera krigsförbrytelser genom intervjuer med överlevande som befriats från nazistiska koncentrationsläger, särskilt Ravensbrück, det största kvinnoläget i Nazityskland. På grund av sin globala betydelse har Ravensbrückarkivet upptagits på UNESCO:s världsarvslista.

Samlingen omfattar ett brett spektrum av material: vittnesmål, anteckningsböcker, teckningar, målningar och hemliga brev, varav många skapades under svåra och farliga förhållanden. Dessa dokument ger direkt inblick i erfarenheterna hos kvinnor som utsattes för förföljelse, tvångsarbete och ofattbart lidande.

Arkivet fungerar inte bara som ett historiskt dokument utan även som ett minnesmärke över motståndskraft och motstånd. I dag fortsätter arkivet sitt uppdrag att bevara minnet av Förintelsen och främja utbildning. Större delen av materialet har digitaliserats och gjorts tillgängligt online, vilket gör det möjligt för människor världen över att ta del av dessa ovärderliga resurser. Oavsett om man utforskar arkivet på plats eller digitalt är Ravensbrückarkivet en påminnelse om vikten av att bevara minnet av Förintelsen, konfrontera orättvisor och hedra de överlevandes röster.

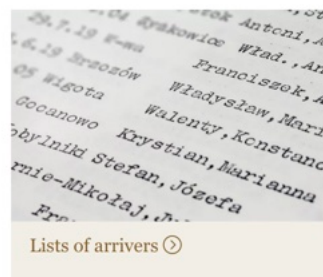
Arkivets samlingar kan besökas på plats genom tidsbokning. En stor del av materialet är dock digitaliserat och kan nås online. Scanna QR-koden för att utforska arkivet digitalt.

Witness testimonies

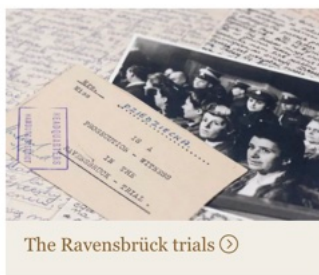
Notebooks

Lists of arrivals

Drawings and paintings

The Ravensbrück trials

Teaching materials

Work journals

Transport lists

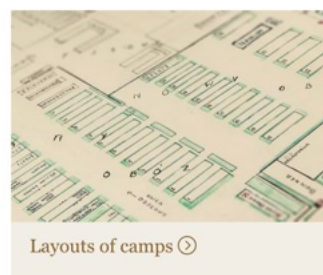
Photographs

Refugees in Sweden

Secret letters

Layouts of camps

Food recipes and vouchers

Minutes of PIZ meetings

Poetry from the camps

10

Minnesmärke över offer för koncentrationsläger

På Norra kyrkogården står ett minnesmärke tillägnat 26 polska flyktingar som anlände till Lund från nazistiska koncentrationsläger i slutet av andra världskriget. Minnesmärket avtäcktes 1963 och hedrar de överlevande som, trots att de flytt från lägrens fasor, avled kort efter sin ankomst till Sverige.

Skulpturen skapades av Nándor Wagner 1963, en ungersk-japansk-svensk konstnär och skulptör känd för sina symboliska och humanistiska verk. Wagner, som flydde från Ungern under revolutionen 1956 och senare bosatte sig i Sverige, utforskade teman som lidande, motståndskraft och andlig förnyelse i sin konst. Hans arbete med detta minnesmärke speglar både offrens oskuld och hoppet om frihet och fred som uppstod efter kriget.

Skulpturen är rik på symbolik. Den representerar både de oskyldiga offren för Förintelsen och den bestående mänskliga strävan efter frihet och värdighet. Dessa båda teman – lidande och hopp – är inte bara centrala för minnet av Förintelsen utan också grundläggande för utvecklingen av modern internationell rätt. Den globala reaktionen på andra världskrigets grymheter, inklusive skapandet av Förenta nationerna och den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, påverkades starkt av viljan att förhindra att sådana brott någonsin sker igen.

Detta minnesmärke i Lund fungerar som en lokal men samtidigt globalt betydelsefull plats för eftertanke. Det inbjuder till reflektion över orättvisans pris och vikten av att skydda mänskliga rättigheter – principer som formar folkrätten än i dag.

Minnesmärke över offer från tyska koncentrationsläger (Foto: Amélie Luise Strebel, 2025).

Guiden är skapad av:

Författare

Drishti Alagh

Lund, LL.M. 2026

Amélie Luise Strebel

Lund, LL.M. 2026

Issabell Pope

Lund, LL.M. 2026

Översättare

Mae Westerberg

Lund, LL.M. 2029

Erik Ejvinsson

Lund, LL.M. 2029

Layout

Flaneri Berliana Aurani

Lund, LL.M. 2027

Redaktör

Valentin Jeutner

Docent i folkrätt, Juridiska fakulteten, Lunds universitet

valentin.jeutner@jur.lu.se

**Föreslå gärna fler platser i Lund med anknytning till
mänskliga rättigheter och folkrätt genom att skriva till oss på:
contact@internationallawmuseum.org**